

В исламе все действия подразделяются на *обязательные, рекомендуемые, разрешенные, осужденные и запрещенные*. Медицина ислама эклектична, она вбирает наилучшие, современные, доступные медицинские технологии, совместимые с духом Шариата и ценностями исламского общества. Совмещение с руководящими принципами Шариата необходимо для того, чтобы пациенты-мусульмане могли использовать на благо своего здоровья современные медицинские методы и технологии, не нарушая принципов ислама. Синкретизм восточной традиции обусловлен тем, что многие мусульмане, в том числе и в светских государствах Центральной Азии, стремятся придерживаться своей религии почти во всех сферах жизни. Они постоянно упоминают имя Аллаха, живут согласно предписаниям Корана, наставлениям Пророка и верят в то, что их поступкам ведется учет, что их будут судить на Страшном Суде. Ключевыми элементами биомедицинской этики в исламе являются понятия человеческой личности и смерти. Представление о человеческой личности определяет отношение верующего к такому акту, как добровольное прерывание беременности или к деторождению при участии медицины. С определением смерти связана трансплантация органов, особенно в тех случаях, когда речь идет о жизненно важных органах скончавшегося донора. По сравнению с Западной биоэтикой, в которой сделан сильный акцент на права человека, исламская биоэтика основывается на обязанности сохранять жизнь, искать всевозможные способы лечения, а права (Бога, общества, индивида) отражаются в биоэтике в качестве достоинства человека. С этим связан и выбор по отношению к реанимации и эвтаназии. Государства Центральной Азии – светские государства, но здесь проживают верующие различных конфессий. Поэтому очень важен учет социально-культурных реалий, исторических и национальных традиций, изучение опыта в принятии решений по ключевым проблемам биоэтики в мировой практике – в контексте как мусульманского, так и других вероучений.

ПРАВА ТВАРИН ТА БІОМЕДИЧНІ ЕКСПЕРИМЕНТИ (ЕТИЧНІ АСПЕКТИ)

Філянiна Н.М.

Національний фармацевтичний університет,
м. Харків, Україна; nellya-filyanina@hotmail.com

Упродовж всієї історії людство використовує тварин для задоволення своїх різноманітних потреб: харчування; одяг; освіта

та наукові дослідження (спостереження, медико-біологічні експерименти, створення нових ліків і косметики), дозвілля та розваги (полювання, рибальство, зоопарки, цирк, домашні улюбленці тощо). Тварини також набувають сакрального та символічного значення в житті людини. Філософські рефлексії над питаннями про онтологічний статус тварин та їхньої ролі й місця в житті людини, ставлення людини до тварин та поводження з тваринами виокремлюють дослідницький напрям під назвою «філософії тварин» («animal philosophy»).

Використання тварин в біомедичних експериментах і в цілях тестування нових лікарських препаратів та косметичних засобів є темою гострих дискусій з позицій філософії тварин, етики, біоетики, визначення прав тварин (animal rights) та добробуту (умов існування) тварин (animal welfare). Активісти зоозахисних рухів, рухів за права та добробут тварин виступають за поспе припинення використання тварин у біомедичних дослідженнях, де вони виконують роль «одноразового лабораторного обладнання».

Контраргументами щодо цих вимог є твердження, що: 1) через повну відмову від використання піддослідних тварин може загальмуватися пошук засобів для лікування багатьох захворювань, і, відповідно, здоров'я та життя людей; 2) у реальній науково-дослідній практиці альтернативні методи дослідження і тестування ще не можуть повністю замінити експерименти на тваринах. Актуалізується розроблення принципів гуманного використання тварин під час біомедичних експериментів, ґрунтованих на концепції Вільяма Рассела (William Russell) і Рекса Берча (Rex Burch) («Принципи гуманної експериментальної техніки», 1959), відомої як правило 3R Рассела-Берча (reduction – зменшення кількості тварин, задіяних у дослідженні; refinement – удосконалення/гуманізація лабораторних процедур; replacement – заміна лабораторних тварин на нижчі організми/культури клітин). Практична реалізація правила 3R Рассела-Берча передбачає: 1) ретельне вивчення літератури з теми дослідження, щоб заплановані експерименти мали новизну, а не повторювали уже описані досліді; 2) визначення можливості заміни тварин іншими моделями (культури тварин, комп'ютерні та біохімічні моделі). Якщо такої можливості немає, необхідно спланувати експеримент таким чином, щоб мінімізувати кількість залучених до нього тварин та дотримуватися відповідних умов утримання експериментальних тварин, строків експерименту, методів безболісної евтаназії. Наукова результативність, економічна

ефективність й етична виправданість експерименту значною мірою залежить і від кваліфікації дослідників [1, с. 123–124].

Використання комп'ютерних методів і моделей у біомедичних дослідженнях може інтерпретуватися як ідеальне виконання правила 3R Рассела-Берча, але прагнення виконувати правило 3R породжує проблему адекватності й цілісності сприйняття живого.

Література:

1. Максимчук О. В. Біоетичні аспекти планування та проведення експериментів з тваринами / [Максимчук О. В., Росохацька І. В., Кочубей Т. О., Чашин М. О.] // П'ятий національний конгрес з біоетики (м. Київ, 23–25 вересня 2013 р.). – К. : [Нац. наук. центр з мед.-біотехн. пробл. НАН України.], 2013. – С. 123–124.

ЕУТАНАЗІЯ ЧИ ПАЛІАТИВНА ДОПОМОГА: БІОЕТИЧНІ ТА МЕДИКО-СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

Царенко А.В.

Національна медична академія післядипломної освіти
імені П.Л. Шупика, кафедра паліативної та хоспісної медицини,
м. Київ, Україна; atsarenko@gmail.com

В останні десятиріччя України спостерігається суттєве постаріння населення, що зумовлює суттєві зміни у структурі захворюваності і смертності населення – збільшення кількості пацієнтів, що страждають від хронічних і невиліковних на сьогоднішньому етапі розвитку біомедицини хвороб, як термінальні стадії онкологічних захворювань, хронічної серцевої та ниркової недостатності, неспецифічних захворювань легень, тяжких ускладнень цукрового діабету та метаболічного синдрому, важких деменцій, зокрема хвороби Альцгеймера тощо.

Переважаюча частина таких пацієнтів закінчують своє біологічне життя у стражданнях і муках через нестерпний негвамовний біль та важкі розлади основних фізіологічних функцій організму. Особливо несприятлива медико-демографічна ситуація спостерігається на початку XXI століття в Україні.

Означена медико-демографічна ситуація створила значні виклики для світової системи охорони здоров'я та соціальної допомоги інкурабельним пацієнтам і помираючим хворим. Починаючи з 60-х років XX століття, у більшості країн Європи і світу, а наприкінці XX та на початку XXI сторіччя і в Україні, однією з найбільш актуальних медико-соціальних та гуманітарних проблем суспільства стає проблема створення і розвитку доступної, якісної та ефективної системи